

При вивченні курсу «Міжнародні фінанси» припускається виконання наступних видів робіт:

- вивчення спеціальної літератури з проблем курсу з наступним обговоренням з колегами по групі на занятті;

- підготовку до семінарських і практичних занять;

- підготовку доповіді для виступу на засіданні «Круглого столу» відпрацьовуються навички публічного виступу, уміння грамотно викладати матеріал, дискутувати;

- написання реферату, тобто дослідження на тему, що більше за інших зацікавила кожного окремого студента;

- написання контрольної роботи — перевіряється знання вивчених тем;

- роботу зі зразковими тестами — сприяє засвоєнню основних понять курсу, закріпленню лекційного матеріалу.

Особливо важливим є дати змогу студенту обрати теми, які особливо зацікавили його серед інших тем навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси» з тією метою, щоб він мав певну власну мотивацію до детальнішого власного вивчення, виконання досліджень тощо. Зокрема, досвід свідчить, що однією з дуже популярних серед студентів тем є «Валютний ринок і валютні операції».

Також, під час проведення «Круглого столу» між студентами, що розглядали різні теми, проте іноді одну і ту саму проблему з різних боків, виникають певні суперечності, які ще більше спонукають розібратись до кінця у даному питанні, оскільки воно вже є не просто викладеною тезою у підручнику, а власним доробком, який треба захистити і обґрунтувати. Такі обговорення на базі проведеного самостійного дослідження є дуже важливими, оскільки позитивно впливають на сприйняття студентами предмету, й інтенсифікують навчальний процес у цілому.

С. М. Журман, аспірант,
кафедра історії економічних вчень та економічної історії

ІСТОРИЧНІ ФОРМИ В ГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: РЕМЕСЛА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В XVII—XVIII СТОЛІТТЯХ

Сучасний розвиток вітчизняної освіти і вищої школи, як складової останньої зокрема, урахування стратегічно-освітніх інтересів України, має невід'ємний і тісний взаємозв'язок з надбан-

ням нашої країни, її культурно-освітніх та історичних традицій, досвіду.

Підкреслюючи особливе значення сучасної професійної підготовки і компетенції майбутніх бакалаврів доцільно приділити увагу зародженню та розвитку ринкових відносин в Україні та розглянути останні на прикладі розвитку ремесел Лівобережної України в XVII—XVIII століттях.

Історія ремесел є своєрідною «білою» плямою, хоча вони й були невід'ємною частиною тогочасного життя суспільства. Не можна сказати, що ця проблема не привертала уваги дослідників. З цього питання плідно попрацювали В. Голобуцький, П. Жолтовський, А. Єршов, О. Ковалевський, О. Компан, К. Лазаревська, Б. Лановик, П. Сас, А. Швидько та ін. Користуючись архівними документами, аналізуючи та порівнюючи їх, вони відобразили основні етапи розвитку ремесла, його значення в економічному житті України: видавали цікавий фактичний матеріал про організацію, функціонування та розгалужену спеціалізацію ремісничих професій, факти цехового устрою, життя суспільства.

Історична форма господарства — цехове й позацехове ремесло, виступало однією з важливих форм тогочасної господарської системи, важливою складовою господарської сфери суспільства, поряд з торгівлею і сільським господарством. Специфічність та самобутність ремесел Лівобережжя обумовлювалася іншими соціально-політичними, економічними та етнічними умовами ніж на заході України. Саме на Лівобережжі ми маємо справу з явищем, коли функціонування ремісничих спеціальностей, організація не тільки цехів, але й взагалі всього життя суспільства стала найяскравішим відбитком менталітету українців як нації.

Виникнення і розвиток ремесел нерозривно пов'язані з процесом суспільного поділу праці, відокремленням промислово-торгівельної діяльності від сільськогосподарської. Цей поділ був основою не лише для все зростаючого обміну між містом і селом, а й подальшого соціально-економічного розвитку країни.

Важливу роль у розвитку ремісництва відігравали міщани. Працею і умінням міського населення протягом століть розвивалися наука і мистецтво, торгівля і промисловість. Більшість ремісників задля захисту своїх прав та привілеїв, об'єднувались у спільноти — цехи, більшість яких виникла в XVI—XVII століттях — тоді, коли на Заході цехи занепадали, розчищаючи дорогу мануфактурі. Цікаво, що, будучи менш численними і економічно слабшими, з притаманними рисами млявості, уповіль-

неності розвитку, невиразності форм цехи на Лівобережній Україні проіснували до початку XX століття, та офіційно були скасовані в 1902 році.

Акти на затвердження цехів видавалися польським королем, частіше магнатами; після Хмельниччини їх видавати гетьмани, полковники, іноді навіть сотники. Випадків видавання московським урядом подібних актів не було, але існують грамоти на затвердження цехів утворених раніше — при поляках чи представниками козацької адміністрації. Мала право утворювати цехи й міська влада з наданими їй привілеями магдебурзького права, яке, в більшості своїй, надавалося, щоб «приохотити» до міста більше людей, ремісників та купців, для яких встановлювали невисокі податки. За даними перепису 1666 році, в 36 містах Лівобережної України понад 25 % жителів міст становило ремісничо-торгівельне населення. Цехи були різними за чисельністю, що залежало від розташування населеного пункту, кількості мешканців, базарних та ярмаркових днів, густоти заселення навколишньої території.

Варто виділити, що діяльність ремісничого цеху регламентувалася статутами: контролювалися тривалість робочого дня, розмір оплати, кількість закупівельної сировини, якість продукції, кількість підмайстрів і учнів, строки учнівства. Цех мав свою церкву, каплицю чи ікону в церкві, будучи своєрідною релігійною організацією. Кожне об'єднання ремісників мало свою атрибутику й символіку: емблеми з зображенням знарядь праці, прапори, цехову печатку, скриньку, де зберігалися документи й гроші. Між керівництвом кожного цеху були розподілені обов'язки, які вони мали виконувати.

Виробництво ремісниками продукції вимагало не тільки певних знань і відповідної підготовки, а й загального розвитку. Це сприяло формуванню людини більш розвиненої і обізнаної з навколишнім світом. Ключову роль у підвищенні якості виробленого товару безперечно відігравала та розгалуженість ремісничих професій і той рівень знань та умінь, котрий постійно удосконалювався й передавався з діда-прадіда учням від своїх вчителів-ремісників. Окремі міста ставали центрами ремісничого навчання внаслідок технічного прогресу ремесла вдосконалювалися, з'являлися нові галузі виробництва. На кінець XVII ст. кількість ремісничих професій у містах Лівобережної України зросла до 200.

Протягом XVIII ст. відбувався поступовий процес занепаду ремесел, стрімко розвивалися товарні відносини. Ремісники поступово переходили від роботи на замовлення до виготовлення

продукції на ринок. Давалися взнаки й поступове зменшення цехових привілеїв, процес майнової диференціації — багаті ремісники, нехтуючи статутом цехів, самовільно збільшували чисельність підмайстрів і учнів. Свою роль відігравав також і вплив міцної централізованої влади. Але основну причину занепаду ремесел спричинили жвавий розвиток мануфактурної, а згодом і фабрично-заводської промисловості, при якій підвищувалась якість та розширювався асортимент промислових виробів.

Більш повне дослідження студентами розвитку ремесел та цехової організації на Лівобережжі могло б допомогти у вирішенні питання про генезис капіталізму в Україні, зрозуміти процеси, котрі мали місце в економічній історії: формування промисловості, національного ринку, товарно-грошових відносин, ефективно володіти навчально-програмовим матеріалом та якісно підвищити рівень знань.

Г. Т. Завіновська, канд. екон. наук, доц.,

Л. П. Керб, канд. екон. наук, доц.

кафедра управління персоналом

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГІВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Головним рушієм розвитку методики навчання різних дисциплін є пошук нових форм, які відповідали б вимогам сучасного навчального процесу, зокрема активізації пізнавальної діяльності студентів, змушували студента самого шукати джерела необхідної інформації, аналізувати їх та приймати нестандартні рішення для виконання навчальних завдань.

Важливим напрямом активізації навчального процесу є розробка і впровадження тренінгів.

Тренінг повинен враховувати базові знання, вміння, навички, орієнтуватися на розв'язання конкретної проблеми.

Для підвищення ефективності навчального процесу використовуються тренінги, що сприяють формуванню і закріпленню у студентів теоретичних і практичних знань з питань регулювання соціально-трудових відносин, оплати праці, стимулювання опти-